

הטיול שלי עם ארצי

גבע מתרגש לקראת הנסיעה לגן לאומי אכזיב, לישון באוהל על שפת הים. לפני הנסיעה הוא לומד מארצי מה זה טבלאות גדוד, ממה נפגעים צבי הים ואיך אפשר לשמור עליהם. היי, צפונה

כתבה: רויטל בן־יהודה | צילם: דודו פרו

ואמר שהוא יראה לי במפה את המקום שאליו אנחנו נוסעים. ארצי ואני ישבנו ליד המפה של ארץ ישראל. ארצי הראה לי איך הים התיכון נמצא ממערב לארץ, מצפון ועד דרום, וחיפשנו ביחד את הנקודה הצפונית של ישראל ליד הים.

"מצאתי", קראתי בשמחה, "אנחנו נוסעים לראש הנקרה".

"כל הכבוד", אמר אבא, "אתה מאוד קרוב. אנחנו נישן בחוף הכי קסום באזור, שנקרא גן לאומי אכזיב". "ומה יש שם?", שאלתי.

"אני רואה שאתה וארצי לומדים יפה מאוד יחד, אז אולי תשאל אותי", ענה אבא.

"ארצי, אבא אמר שאנחנו נוסעים לאכזיב ושזה החוף הכי קסום. מה כל כך קסום בו?"

"באכזיב יש מערות ימיות, טבלאות גדוד, לגונות מים רדודים וחמימים ונחלי אכזב הפורצים את רכס הכרמל החופי", הסביר ארצי.

"רגע, רגע, אמרת המון מילים שאני לא מבין. טבלאות גדוד? אני מכיר רק טבלאות שוקולד".

ארצי צחק. "אתה צודק גבע, אני אסביר. טבלת גדוד היא חלק מהכרמל, שבשל השחיקה של המים, נופל אל תוך הים ויוצר כמו גבעה שטוחה על חול הים במים הרדודים, ומסביבה שפע של בעלי חיים קטנים כמו שושנות ים, קפודי

גן לאומי אכזיב. שרידי עבר וחוף קסום

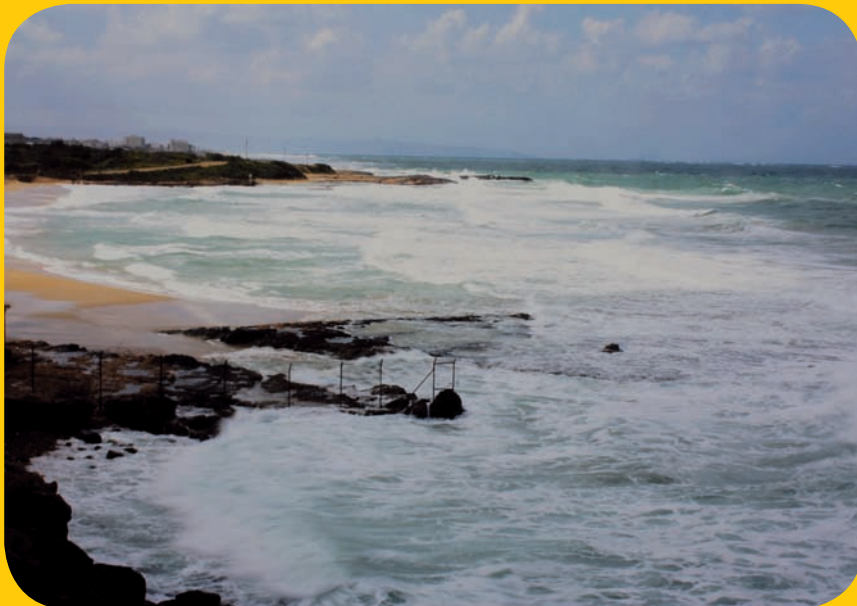
הודש שלם של חופש כבר עבר וארצי ואני צברנו הרבה חיות של טיולים, סרטים וגם הרבה שעות של משחקים בבית. אבל היום שנינו היינו מאוד נרגשים מפני שאנחנו נוסעים לפעילות האהובה עלינו ביותר - לישון באוהל על שפת הים. "הפעם", אמר אבא, "אנחנו נוסעים כמעט עד הקצה הצפוני של הארץ".

"לקריית שמונה?", שאלתי. אבא צחק ואמר שהגיע הזמן שאני אכיר קצת יותר טוב את המפה של מדינת ישראל, ואבין שליד קריית שמונה אין ים. קצת נעלבת, אבל ארצי קרא לי

שרידי מבצר צלבני

לגונות מים רדודים וחמימים בחוף אכזיב

אל מול החוף הנפלא הזה", אמר ארצי, "ובבוקר, כשנקום, תחכה לנו הפתעה נהדרת. בתוך הים יציצו כמה איים קטנים - שגם הם שמורת טבע שנקראת איי חוף אכזיב. האיים הם שרידים לרכס כרפר, שבעבר היה ביבשה אך עתה רק פסגותיו מבצבצות מעל למים. אני בטוח שנצליח לראות מחר גם את שחפיות הים המקננות על האיים." "ארצי", אמרתי, "עכשיו אני מבין למה אבא אמר שהחוף קסום..."

דרכם ולא מגיעים אל הים. "אבל", המשיך ארצי להסביר לי, "הפקחים של רשות הטבע והגנים פועלים כדי להגן על הצבים, והם מעתיקים את הביצים לחנות הקנון המגדרת כדי לשמור אותן מרמיסה או מטריפה." "כבר אין לי סבלנות לחכות עד שנגיע לראות את כל הדברים הנהדרים שאתה מספר לי עליהם", אמרתי. "ותחשוב שהלילה אנחנו נישן

ים ותמנונים קטנים, הנחבאים מתחת לאבנים. טבלאות הגדוד גם יוצרות מעין ברכות טבעיות בתוך החלק הזה של הים והן נקראות לגונות".

"ואוו", אמרתי, "זה נשמע מיוחד נורא".

"זה לא הכול", קטע אותי ארצי, "המקום הצפוני ביותר, שבו מטילות צבות הים את הביצים שלהן, הוא בחופים החוליים של שמורת טבע חוף ראש הנקרה. בתחילת הקיץ מטילות נקבות של שני מיני צבי הים, צב ים חום וצב ים ירוק, את ביציהן. צבי הים הם זוחלים ענקיים, שמשקלם עולה על 100 קילוגרמים, הנוהגים לטרוף מדוזות".

"אנחנו נראה צבי ים?", שאלתי בהתרגשות.

"לא בטוח", ענה ארצי, "הנקבות כבר הטילו את הביצים בתחילת הקיץ וחוף מזה אתם בני האדם צריכים מאוד להיזהר שלא לפגוע בצבים הנהדרים האלה".

"אני לא פוגע בצבי הים", אמרתי לארצי נעלב.

"אני בטוח גבע, אבל תן לי לספר לך ממה נפגעים צבי הים ואני חושב שאתה תוכל לעזור ולשמור שלא ייפגעו. צבי הים נפגעים מדיג. לעתים הם נתפסים בקרסום ונפצעים, ולכן הקימה רשות הטבע והגנים בית חולים מיוחד לטיפול בצבים פצועים. צבי הים נפגעים גם מבליעת שקיות ניילון הצפות במים, שבטעות הם מזהים אותן כמדוזות".

"אוי ארצי, זה מאוד עצוב".

"נכון", אמר ארצי, "ויש עוד מפגעים שפוגעים בצבים, כמו בנייה על חופי ים, רעש בתקופת ההטלה או קוליסים (הסימנים) שגורמים כלי רכב שנוסעים על חוף הים ובגללם מאבדים צבי הים הקטנים את

מבצע עיטם

איך נעלם העיטם לבן הזנב מנופי ארצנו, מה עשו ברשות הטבע כדי להשיבו, וכמה אהבה ודאגה מושך אליו גוזל קטן שחלה

מישהו מטפל בך - גוזל העיטם זוכה לטיפול מסור בבית החולים לחיות בר

לאזור הפנים וכן ממחלה זיהומית קשה. המחלה גרמה לפגיעה קשה במקור ולבעיה מורכבת בעין ולכן, בשלב הראשון הוא נבדק בכל חלקי גופו ובעיניו. לאחר מכן קיבל הגוזל טיפול חירום שכלל מתן נוזלים, טיפול אנטיביוטי וטיפול בכיב שנמצא בעינו. אך למרות הטיפול האינטנסיבי הגוזל לא שרד, ככל הנראה בשל זיהום שפשט בגופו. נקווה שבשנה הבאה רביית העיטמים המתחדשת בארץ, לראשונה מאז שנת 1957, תהיה פורייה יותר.

שגית הורוביץ, ספארי רמת גן

45 עיטמים. לפני שבועות אחדים גילו פקחי רשות הטבע והגנים זוג עיטמים מקנן באזור החולה ובקנם שני גוזלים. השמחה הייתה גדולה והפקחים עקבו בקפדנות אחר הקן.

באחד הימים הבחינו הפקחים כי הגוזלים סובלים ממחלת הכוקס, שבאה לידי ביטוי באבעבועות על העור החשוף מנוצות בפנים וברגליים - בדומה לאבעבועות רוח אצל בני אדם. לא הייתה כל יכולת להתערב בשל סיבות עקרוניות ובמיוחד מכיוון שאין כל גישה סבירה לקן ואין תרופה למחלה, אלא התגברות המערכת החיסונית עליה. לאחר שבועות בודדים מת אחד הגוזלים.

התצפיות הקבועות נמשכו והגוזל השני התפתח היטב. רק משהיה ברור כי הגוזל השני מאבד את יכולת הראייה, הוחלט ברשות הטבע לצאת ל"מבצע עיטם" ולנסות להציל את הגוזל.

פנייה של רשות הטבע והגנים לחברת החשמל לא איחרה לבוא. חברת החשמל הסכימה להעמיד לצורך המבצע מנוף גבוה מאוד ולנסות להוריד באמצעותו את הגוזל מהעץ. אלא שהגוזל כנראה לא שמע על התכניות וימים אחדים לפני ביצוע התכנית פשוט נפל אל הקרקע, היישר לזרועותיו של הפקח יורם מלכה.

הגוזל הובהל מיד לבית החולים לחיות בר של הספארי ורשות הטבע והגנים כשהוא במצב קשה מאוד וסובל מנזק קשה

לא כולם מכירים את העוף המדהים והמיוחד הזה - עיטם לבן זנב. הסיבה העיקרית היא שהוא נעלם מנופי ארצנו לפני שנים רבות מאוד.

עד לפני קום המדינה אפשר היה לראות עיטמים בארץ. הם קיננו באזור החולה, העמידו צאצאים והיו חלק מהנוף הטבעי במקום. אלא שאז הגיעו לארץ החלוצים ובראש מעייניהם הייתה המשימה המוכרת שכל ילד יודע לדקלם - ייבוש הביצות. אגם החולה נראה היה להם כמו מפגע תברואתי

שיש לסלקו בהקדם והם החלו מיד בפעולות הייבוש. כיום יודעים בוודאות כי הייבוש הזה גרם לבעיות אקולוגיות קשות והכחיד רבים מבעלי החיים - ובהם העיטם. בעיה קשה ולא פחות חמורה מהרס בית הגידול היא השימוש המסיבי והבלתי מבוקר באותם שנים בחומרי הדברה, שגרם להכחדה מוחלטת של כמה מיני עופות דורסים בארץ.

פרופ' היינריך מנדלסון ז"ל ראה בחזונו את שיקום המין בצד הקמת שמורת החולה וייבא לגן הזואולוגי של אוניברסיטת תל אביב עיטמים מגני חיות באירופה. על בסיס חזונו של מנדלסון והרבייה בשבי, החליטו לפני כ-20 שנה ברשות הטבע והגנים להקים פרויקט להשבת העיטמים. במשך שנים רבות התרבו העיטמים בגרעיני הרבייה, והספארי לקח חלק בתכנית הרבייה.

מאז 1992 הושבו בהדרגה לטבע

